

Franc Kovač:
Koroški šolarji.

Vedno se veselim na prve šolske ure po veliki noči — v šolo pridejo tedaj pri nas začetniki. Sicer je treba imeti z njimi mnogo potrpljenja prva dva meseca, preden se nekoliko navadijo na šolski red in se vživijo v nove razmere, a človek spozna toliko otroške preprostosti in dobrosrčnosti, da se nehote domisli daljnih, prošlih let, ki se ne vrnejo več — izgubljenega raja otroške sreče in zadovoljnosti.

Pred poukom hodim po razredu sem in tja in opazujem nove obrazke, ki me začudeno ali boječe ogledujejo. Študiram njih obraze in sklepam iz njih na inteligenco in nadarjenost. Saj se duševne zmožnosti otrokove pokažejo že iz njegovega vedenja in iz krenenj, posebno pa še iz oči in z obraza.

Ko dam znamenje, tedaj učenci iz drugega oddelka, ki so že lansko leto hodili v šolo, vstanejo, da odmolimo. Tedaj začetniki, prvič v šoli, začudeno obsedijo in strmé gledajo okrog sebe. Za ta dan jih pustim, da se polagoma seznanijo s šolskim redom.

Treba se je najprej z njimi seznaniti, da dobijo pogum in zaupanje v učitelja. Vprašam vsakega posebej, kako mu je ime, kje je doma in sploh o stvareh, ki zanimajo otroka. Šele v poznejših urah pridemo polagoma na pouk.

Nekateri se znajo že bolj ali manj dobro prekrizati, drugi znajo celó že očenaš, nekateri pa še nič. Drugi spet — posebno deklice — gledajo boječe in sramežljivo: nikdar še niso prišli izza domačega krova med ljudi; drugi so pa prav pogumni.

Ljubka, rumenolasa deklica z rdečo pentljo v lasih me je že prvi dan pred šolo pogumno pozdravila: Dober dan! Sedi v prvi klopi na oglu, meni najbližje. Njo vprašam najprej, kako ji je ime.

»Mici.« In dvoje oči, modrih kot potočnice ob potoku, se radovedno ozre vame.

Pokažem vsem, kako se napravi križ: mnogi otroci to že znajo, pa vendar je treba še marsikaj popraviti.

»Pa še ti naredi križ, Mici!«

Mici me samo gleda, a ne da odgovora.

»Glej tako, Mici!« Mici odkima z glavo.

»Le mene poglej! Tako, vidiš!«

»Nočem.«

Treba je potrpljenja.

»Nak!« odkima odločno.

»O-o-o! Glej, tako!«

»Danes ne, drugobart!«

»Pa dobiš podobico. Vidiš jo!«

»Drugobart!«

»No, pa drugobart.« Pustim jo, naj se nekoliko navadi na šolo. Njena odločnost mi ugaja, gotovo bo v kratkem najboljša učenka v razredu.

Lini, njena soseda, se v zadregi igra s predpasnikom in gleda v tla. Iz nje danes tudi nič ne spravim.

Obrnem se k dečkom. Franci je devetleten, a za svojo starost premajhne postave. Šele letos je začel hoditi v šolo. Ves zamazan in zanemarjen je revček, motnih in brezizraznih oči, ki mu begajo sem in tja, in vse njegovo vedenje kaže, da za šolo ne bo imel zanimanja. Kakor ni prikupljiva njegova vnanjost, tako tudi njegove duševne zmožnosti niso razvite. Franci je namreč sinek duševno omejene matere, dekle, ki ima kopo otrok, za katere se pa ne briga mnogo. In zaslepljena mati mu daje celo pijačo. Zaostal bo revček telesno in duševno, siromak bo vse življenje.

»O, Franci, ali si ti tudi prišel v šolo?«

Pogleda me z mrtvimi očmi brez leska, brez mladostnega ognja in z odprtimi usti.

Ničesar še ne zna. Kdo naj ga pač uči? Mati je nesposobna za vzgojo otrok in mora trdo delati. Ali niso taki otroci pomilovanja vredni?

V tretji klopi sedi Motlej, ki je že lansko leto hodil v šolo. Ko opazi, da obračam vso pozornost na začetnike, začne skrivaj jesti kruh in klobaso. On že pozna šolski red, in zato ga je treba prijeti bolj ostro.

»Ne smeš jesti v šoli, Motlej; prinesi semkaj!«

Obirajoč se in počasnih korakov prinese na mizo svojo zalogo in začne jokati.

»Saj dobiš potem nazaj!«

Ondi spet v drugi klopi sedi deček razumnega obraza in pazljivo posluša. Obrnem se do njega in ga vprašam. On zna pa že vse molitve.

»O, ti si pa res priden, ker že toliko znaš. Kdo te je pa naučil?«

»Mama.«

Poleg prirojene nadarjenosti ima ta deček skrbne starše, kar je pač največja dobrota za otroka.

Tako hitro mine prva ura v začetku šolskega leta. Ko odhajam iz razreda, me že mnogo bolj pogumno gledajo otroška očesca. Svetlika se iz njih otroška preprostost in nedolžnost. Na misel mi pridejo Gospodove besede: »Ako ne boste kakor ta otrok, ne pojdete v nebeško kraljestvo.« Spomnim se svojih mladostnih dni, ko se mi je zdelo, da se mi smehlja ves svet. V šoli se trenutno vživim v ona leta otroške sreče in brezskrbnosti, ko sem užival zemeljski raj.

† Leopold Turšič:

Junak ob morju.

Čibi, čibi, rač, rač, rač,
kruh imam, a nič igrač;
čibe, račke, kruh vam dam,
pa se z vami poigram...

Čibe kruhek pozobale, Tu ob bregu zdaj stojim,
vjeti pa se niso dale; luže — morja se bojim:
račke so mi brez zahvale Čibi, čibi, rač, rač, rač,
v lužo — morje odragljale. kruhka ni in ne igrač.